

5. Клиновой Д. В. Основные пути повышения эффективности механизма управления природными ресурсами в современном концепте устойчивого развития / Д. В. Клиновой // Человек в экономических и социальных отношениях : материалы Всероссийской научной конференции 4–5 октября 2012 года, г. Москва / отв. ред. А. Б. Купрейченко, Л. Н. Широкова. – М. : Институт психологи РАН, 2012. – С. 276–278.

6. Системні аспекти капіталізації природних ресурсів : [колективна монографія] / за наук. ред. акад. НААН України, д. е. н., проф. М. А. Хвесика. – К. : ДУ ІЕПРС НАН України, 2013. – С. 30–32.

7. Миллер Д. Планы и структура поведения / Миллер Д., Галантер Е., Прибрам К. – М. : Прогресс, 1964. – 240 с.

8. Хопкрофт Д. Введение в теорию автоматов, языков и вычислений / Хопкрофт Д., Мотвани Р., Ульман Дж. – М. : Вильямс, 2002. – С. 528.

9. Національна парадигма сталого розвитку України : [колективна монографія] / за заг. ред. академіка НАН України, д. т. н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К. : ДУ ІЕПРС НАН України, 2012. – С. 21–23.

УДК 342.951:351.713

С. Б. Павленко, кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри адміністративного
та митного права Академії митної служби України

**ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ТА ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ
ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ЗА КОНВЕНЦІЄЮ МДП 1975 р.**

Присвячено розглядові та визначенню сутності й змісту Конвенції МДП 1975 р., порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України за вищезазначеним міжнародним договором. Виокремлено позитивні аспекти застосування Конвенції МДП 1975 р.

Ключові слова: переміщення товарів та транспортних засобів; Конвенція МДП; система МДП.

The article is dedicated to the legal state regulation mechanisms of the movement of goods and vehicles across the customs borders of Ukraine according to the TIR Convention (1975) and the definition of the essence and content of the TIR Convention, 1975.

Key words: movement of goods and vehicles; TIR Convention; TIR system.

Постановка проблеми. Особливе геополітичне становище України зумовлює необхідність поглиблення відносин як з окремими країнами, так і угрупованнями, перш за все з Європейським Союзом, у різних сферах діяльності: економічній, торговельній, транспортній і, безумовно, митній. Безпосередній кордон Європейського Союзу з Україною передбачає запровадження управління кордонами та здійснення спільних міграційних і митних політик. Підписання Угоди про асоціацію в повному обсязі забезпечить залучення України до правової системи Євросоюзу, а також поглиблення участі нашої держави в інтеграційних процесах.

© С. Б. Павленко, 2014

Для України розгляд правових механізмів співпраці з Євросоюзом важливий з погляду вироблення ефективних форм співробітництва в різних сферах суспільного життя, в тому числі – у міжнародних митних відносинах. Особливої актуальності дане питання набуває в контексті гармонізації внутрішнього законодавства України з міжнародними стандартами, зокрема з правом Євросоюзу. Також не є винятком імплементація норм Конвенції МДП 1975 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різноаспектних проблем міжнародно-правового регулювання та міжнародного співробітництва в митній сфері дістало відповідне відображення в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених. Ці проблеми досліджували такі науковці: К. В. Бережна, І. Г. Бережнюк, К. Г. Борисов, В. В. Мицик, В. Г. Буткевич, Н. В. Гуминська, В. Н. Денисов, Є. В. Додін, Л. М. Ентін, В. Кернз, О. О. Мережко, В. І. Муравйов, А. О. Олефір, С. М. Перепьолкін, К. К. Сандровський, Т. М. Циганкова та ін. Проте динамічні зміни зовнішніх і внутрішніх умов співіснування держав потребують ретельної уваги вчених до проблем переміщення товарів і транспортних засобів у міжнародному співробітництві.

Мета статті спрямована на викладення та висвітлення основних засад функціонування системи міжнародних дорожніх перевезень, переваги її застосування в наш час.

Нині міжнародні дорожні перевезення – *Transports Internationaux Routiers* (далі – МДП) – успішна глобальна система митного транзиту. Це підтверджується динамічним збільшенням кількості книжок МДП, які видаються національними гарантійними об'єднаннями країн, що ратифікували Митну конвенцію про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП.

Загальновізнано, що Конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) [1] є правовою підставою системи митного транзиту і являє собою сукупність процедур, що дають змогу переміщувати через митний кордон транспортні засоби та контейнери. На основі відповідного емпіричного матеріалу важливо сформулювати пропозиції щодо шляхів подальшого впровадження і застосування норм Конвенції МДП в Україні та проаналізувати правові аспекти переміщення товарів і транспортних засобів за вищезазначеною конвенцією.

Виклад основного матеріалу. Конвенцію про міжнародні перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП прийнято в 1975 р. Метою створення Конвенції МДП було:

- полегшення міжнародних перевезень вантажів дорожніми транспортними засобами;
- спрощення і гармонізація прикордонних та імпорتنних процедур, формальностей;
- створення міжнародної системи митного контролю.

Слід підкреслити, що перевезення вантажів на умовах Конвенції МДП – найбільш універсальна, поширена і наднаціональна процедура. Зараз Конвенція МДП нараховує 68 договірних країн. Приєднання України відбулося 1994 р. на підставі прийнятого Закону України від 15.07.1994 р. № 117/94-ВР “Про участь України у Митній конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП”. Учені (Є. В. Додін, Н. Т. Кунда) сходяться на думці, що Конвенція МДП створює значні послаблення митних формальностей для перевізника, який має цю книжку під час перетинання митного кордону.

У першу чергу, слід зупинитися на понятті системи МДП. Н. Т. Кунда вважає, що система МДП – це сукупність інститутів міжнародної фінансової гарантії, умов допущення транспортних засобів і контейнерів до перевезення товарів та інших предметів, взаємного визнання митного забезпечення країнами – учасницями Конвенції МДП [2, 99].

Визначимо п'ять основних вимог системи МДП: надійність транспортних засобів та контейнерів; міжнародна система гарантій; книжка МДП (*Carnet TIR*) як основний адміністративний елемент системи МДП діє як контрольний документ у країнах відправлення, транзиту

і призначення; взаємне визнання заходів митного контролю; контрольований доступ до процедури МДП [2, 101–102].

Конвенція МДП унеможливує будь-який доступ до контейнера, що спрямовано на вилучення чи на завантаження товарів таким чином, щоб не пошкодити митні печатки та пломби, не залишивши при цьому помітних слідів. Важливий той факт, що в таких транспортних засобах чи контейнерах не має бути потаємних місць для приховування товарів і всі місця, в які можуть помістяться товари, мають бути легкодоступні для огляду працівниками митних органів.

Питання гарантій забезпечення виконання зобов'язань перед митними органами визначено положеннями розділу X Митного кодексу України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (далі – Кодекс) [3]. Відповідно до ч. 1 ст. 305 Кодексу у випадках, визначених цим Кодексом, виконання зобов'язань осіб, що впливають з митних процедур, забезпечуються шляхом надання митним органам забезпечення сплати митних платежів у способи, передбачені для відповідної митної процедури. Ст. 306 Митного кодексу України визначено, що способами забезпечення сплати митних платежів є: 1) фінансові гарантії; 2) гарантування на умовах Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975 р.; 3) гарантування на умовах Конвенції про тимчасове ввезення (Стамбул, 1990 р.) із застосуванням книжки (карнету) А.Т.А. Згідно з ч. 2 ст. 305 Кодексу надання митним органам забезпечення сплати митних платежів обов'язкове під час ввезення на митну територію України та/або переміщення територією України прохідним та внутрішнім транзитом товарів за переліком, який затверджується Кабінетом Міністрів України [3].

Вантажі мають супроводжуватися визнаною всіма країнами – учасницями Конвенції книжкою, яка використовується у країні відправлення та виконує роль контрольного документа в державах відправлення, транзиту і призначення.

Під час отримання в АсМАП книжки МДП слід звертати увагу та враховувати кількість митних кордонів, які планується перетнути, місць завантаження і розвантаження; відповідно до цього обрати книжку МДП з такою кількістю аркушів, щоб повною мірою внести необхідні дані.

У разі дотримання всіх вимог щодо опломбування контейнерів і забезпечення безпеки та схоронності їх вмісту такі вантажі на підставі книжки МДП, як правило, звільняються від митного огляду на шляху їх проходження. Цей принцип дуже важливий, він будується на довірі митних органів держав, тобто держави транзиту і держави призначення довіряють державі відправлення та якості її митного контролю, що включає в себе виконання всіх митних формальностей згідно з Конвенцією МДП. Усі формальності, що стосуються вивезення, покладено на митниці країни відправлення. До цих формальностей зараховують огляд і оформлення вантажу на основі даних, зазначених у книжці МДП, та запис до відповідного корінця книжки про те, що такий огляд проведено (собі митниця залишає відривний аркуш). Після огляду та внесення записів до книжки вповноваженими органами накладаються митні пломби. Обов'язком прикордонної митниці є перевірка цілісності митних пломб та внесення даних до відповідного корінця книжки МДП, що дає право на вивезення вантажу за кордон [2, 95].

Згідно з положеннями Конвенції МДП митні органи мають контролювати доступ до системи МДП усіх перевізників [4]. Грунтується такий контроль на визначенні переліку обов'язкових умов і вимог до перевізників, а саме: наявність досвіду або, у крайньому разі, можливість займатися регулярними міжнародними перевезеннями; стабільне фінансове становище; наявність знань щодо застосування Конвенції МДП; відсутність грубих або одноразових порушень митних правил чи податкового законодавства; визнання перевізником

у письмовій формі декларації зобов'язань транспортної компанії щодо допуску до митної системи МДП і дозволу користуватися звичайними книжками МДП.

Вимоги, яким повинні відповідати перевізники: дотримання митних формальностей відповідно до Конвенції в митницях відправлення, проміжних митницях і митницях місця призначення; сплата належних сум, визначених Конвенцією МДП; дозвіл гарантійним об'єднанням у межах, передбачених чинним законодавством, перевіряти інформацію про вищезгадані умови та вимоги [5, 12].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Конвенція МДП стосується перевезень вантажів без їх проміжного перевантаження на маршруті в дорожніх транспортних засобах (контейнерах) від митниці однієї зі сторін, що домовляється, до митниці призначення другої сторони за умови, що хоча б якась частина операції МДП між її початком і завершенням виконується автомобільним транспортом.

Крім того, Конвенція МДП сприяє ефективному перевезенню вантажів; полегшує та скорочує час міжнародних перевезень вантажів транспортними засобами; сприяє спрощенню та гармонізації прикордонних і митних процедур та формальностей, створенню міжнародної системи митного контролю; допомагає уникнути трудомісткого фізичного огляду транспортних засобів і вантажу в державах транзиту і полягає лише в документальному контролі, перевірці печаток, пломб та зовнішнього стану контейнера; знижує ризик подання вповноваженими органами недостовірної інформації (оскільки міжнародні операції здійснюються за одним транзитним документом), гарантує повноту сплати митних платежів суб'єктами ЗЕД, що, у свою чергу, знижує рівень порушень митних правил та сприяє наповненню державного бюджету.

Таким чином, Конвенцію МДП 1975 р. слід розглядати як один із актуальних правових механізмів державного регулювання щодо переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Список використаних джерел:

1. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП 1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_012
2. Кунда Н. Т. Організація міжнародних автомобільних перевезень : навчальний посібник для студентів напряму “Транспортні технології” вищих навчальних закладів / Кунда Н. Т. – К. : Слово, 2010. – 462 с.
3. Митний кодекс України : станом на 23.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
4. Сандровський К. К. Митне право України / Сандровський К. К. – К. : Вентурі, 2000. – 208 с.
5. Костюченко Л. М. Перевезення вантажів за системою МДП : практич. посіб. / Костюченко Л. М. – К. : МДФ “Укр. Хата”, 2004. – Кн. I. – 154 с.
6. Кунда Н. Т. Конвенції та угоди у сфері міжнародних автомобільних перевезень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за напрямом “Транспортні технології” / Н. Т. Кунда, Н. М. Дашенко. – К. : НТУ, 2010. – 141 с.